

Актуальне інтерв'ю

Посол Мадіна Джарбусинова з Казахстану обіймає посаду Координатора проектів ОБСЕ в Україні з червня 2012 року. До цього, з 2008 року, вона представляла країни Центральної та Східної Європи та СНД у сенаті Міжнародної організації Дитячі села у м. Відень, працювала у Жіночому Фонді Розвитку ООН (UNIFEM) та була у складі Бюро Комісії ООН зі сталого розвитку. Перед тим, у 1999-2003 роках вона обіймала посаду Постійного представника Казахстану при ООН

Пані Мадіно, за останні кілька місяців навколо нашої країни відбуваються важливі, якщо не сказати доленосні, події, українська тематика в поєднанні зі словом «криза» не сходить з перших сторінок світової преси. Яку роль у цій ситуації відіграє Організація з безпеки і співробітництва в Європі?

Якщо говорити про Організацію в цілому, то дійсно ОБСЕ як найбільше регіональне об'єднання, створене для запобігання та вирішення конфліктів, не могло залишитися осторонь подій в Україні. І на сьогодні у зв'язку з українськими питаннями активно працюють багато інститутів ОБСЕ, задіяні антикризові механізми, розроблені в рамках Організації.

З першого січня в Організації головує Швейцарія, і з ініціативи її Міністра

закордонних справ Дідьє Буркхальтера українські питання регулярно обговорюються в Постійній Раді ОБСЕ, було запропоновано створити Контактну групу щодо України, аби вести діалог між зацікавленими державами-учасницями на високому рівні. Для координації зусиль був призначений Спеціальний представник Голови ОБСЕ з питань України – Посол Тім Гульдманн.

Пильно стежать за розвитком подій Верховний Комісар ОБСЕ з питань національних меншин Астрід Торс і Представник з питань свободи ЗМІ Дунья Міятович. Їх висновки й оцінки разом з доповідями Посла Гульдманна лягають в основу обговорення українських подій державами-учасницями. Додався й новий інструмент – 21 березня всі 57 держав ОБСЕ погодилися направити до України на півроку Спе-

ціальну моніторингову місію, щоб оперативно отримувати достовірну та точну інформацію про події тут, що дасть змогу і ОБСЄ, і окремо взятим державам-учасникам швидко й ефективно реагувати на виклики та надавати необхідну допомогу. На початковому етапі Місія складатиметься із сотні спостерігачів з потенціалом розширення чисельності до п'ятисот експертів.

Вперше в історії Організації були задіяні механізми добровільних візитів військових представників, передбачені Віденським документом 2011 року. В результаті на запрошення України в період з 5 по 20 березня в рамках такого механізму схід і південь країни відвідали 56 незброєних військових і цивільних експертів з тридцяти країн.

На прохання уряду України Бюро демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ вирішило направити місію зі спостереження за достроковими президентськими виборами, призначеними на 25 травня – йдеться про сто довгострокових спостерігачів за ходом кампанії та підготовкою до виборів; до них приєднаються ще дев'яност експертів, які будуть стежити за відповідністю всіх процедур стандартам демократії в день голосування.

Координатор проектів ОБСЄ – це представництво Організації, – яке теж враховує у своїй діяльності ситуацію, яка виникла. Ми працюємо над тим, щоб допомогти Україні над досягненням середньо- і довгострокових цілей. Нещодавно ми запустили проект «Національний діалог», в рамках якого 15 міжнародних експертів провели опитування та збір інформації в Києві та регіонах України. На підставі цих даних будуть розроблені рекомендації для визначення подальшої допомоги ОБСЄ у подоланні загроз соціальній та політичній цілісності українського

суспільства. Крім того, минулого року ми розробили для Центральної виборчої комісії онлайн систему навчання членів комісій і до майбутнього голосування встигнемо створити тренінговий курс та інші матеріали, які дозволять навчити людей, які адмініструють вибори на місцях. Також допоможемо з кампанією щодо інформування виборців про їхні права, плануємо провести низку тренінгів для адміністративних суддів з розгляду спорів, пов'язаних з виборчим процесом відповідно до національного права та міжнародних стандартів. Є й інші ідеї, над втіленням яких ми готуємося працювати в найближчому майбутньому.

Які згадані вже Вами середньо- і довгострокові цілі та завдання Координатора проектів ОБСЄ в Україні на часі?

Наші проекти на допомогу Україні виконувати зобов'язання в рамках ОБСЄ, сприяють впровадженню принципів нашої Організації через адаптацію законів і процедур, які є частиною сучасного демократичного суспільства, сприяють підвищенню безпеки.

У рамках проектів ми ведемо роботу в таких галузях, як очищення територій від вибухонебезпечних боєприпасів, соціальна адаптація колишніх військовослужбовців, забезпечення безпеки кордонів України. Звертаємо увагу на рівень екологічної безпеки, підтримуємо підвищення ефективності судової влади, працюємо над інформуванням молоді про права людини.

Разом з представниками органів державної влади докладаємо зусилля у сфері підтримки розвитку свободи ЗМІ та громадянського суспільства, ефективної виборчої системи.

Ми підтримуємо зусилля України щодо розвитку державної системи ідентифікації жертв торгівлі людьми, забез-

печення гендерної рівності, а також боротьби з побутовим насильством.

Важливо відзначити, що Координатор проектів ОБСЄ в Україні працює в усіх регіонах країни, і кожен наш проект планується таким чином, щоб його результати були відчутні й після завершення роботи. Ми передаємо українським партнерам результати спільної діяльності, аби вони могли продовжувати діяти в даному напрямку вже самостійно.

Наша діяльність формується виходячи з потреб країни, а не з міркувань ОБСЄ чи інших учасників міжнародних відносин. Саме це відрізняє нас від інших представництв ОБСЄ та інших міжнародних організацій, які працюють в Україні.

Координатор проектів ОБСЄ в Україні активно підтримує діяльність із захисту прав людини та розвитку правоосвітньої діяльності. Розкажіть, будь ласка, що саме було зроблено в цьому напрямку, і які плани на майбутнє?

Правоосвітня діяльність спрямована на забезпечення загальної поваги прав людини та основних свобод, що сприяє дотриманню прав людини. Якісна освіта в галузі прав людини в початковій і середній школі є невід'ємною частиною загальної освіти громадянина. Це ефективний інструмент, який дозволить майбутнім поколінням повною мірою здійснювати свої права, а також поважати й охороняти права інших осіб.

Зобов'язання ОБСЄ визнають фундаментальний характер освіти в галузі прав людини, підкреслюючи право осіб знати свої права та відзначаючи необхідність забезпечення доступу до освіти в галузі прав людини тих чи інших груп, і особливо – молоді (Московський документ, 1991).

Координатор проектів ОБСЄ в Україні приділяє особливу увагу підвищенню обізнаності української молоді про права людини та сприяння освіти з прав людини в школах.

З 2010 року ми співпрацюємо з Міністерством юстиції України в цій галузі, зокрема, шляхом спільної розробки навчальних матеріалів і посібників, проведення тренінгів і семінарів з метою поширення знань про інструменти, механізми та практики захисту прав людини.

Спільно нами було розроблено та опубліковано Посібник з прав людини для дітей та молоді. На основі інтерактивних методик, разом з юридичними клініками вищих навчальних закладів ми у 2012-2013 рр. провели пілотні уроки для більш ніж двохсот учнів середніх шкіл Львова та Києва.

Більше того, з метою забезпечення стабільності результатів нашої роботи ми також вирішили підготувати тренерів для подальшого викладання прав людини як в школах, так і в неформальному навчанні, та підвищення обізнаності молоді та дітей.

Для цього було залучено провідних експертів з прав людини, які розробили програму підготовки тренерів для дітей та молоді. На основі цієї методики в 2013 році у співпраці з Міністерством юстиції України, Міністерством освіти і науки України та Уповноваженим Верховної Ради з прав людини, ми провели триденний тренінг для понад 50 учасників, серед яких були вчителі загальноосвітніх шкіл зі всієї України, представники інститутів післядипломної педагогічної освіти, фахівці територіальних управлінь юстиції, які займаються правопросвітницькою діяльністю серед молоді, а також представники Уповноваженого Верховної Ради з прав людини.

Крім того, з метою більш широкої освіти молоді про права людини Координатор проектів ОБСЄ в Україні спільно з Міністерством юстиції України регулярно підтримує організацію та проведення низки заходів для студентів і молоді таких, як Міжнародний форум з практики Європейського суду з прав людини, Всеукраїнський тижень права, Форум молодих юристів, Всеукраїнська осіння юридична школа, Щорічний міжнародний конкурс права імені Володимира Корецького та інші заходи. Загалом щорічно більше 1000 осіб з усієї України беруть участь у цих освітніх і правоосвітніх заходах.

Щодо юридичної освіти. Яке завдання стоїть перед Координатором проектів ОБСЄ в Україні?

У 2005 році Україна приєдналася до Болонського процесу і стала членом Європейського простору вищої освіти, метою якого є зближення, гармонізація та послідовність систем вищої освіти в Європі. Таким чином, вища освіта України, в тому числі юридична освіта, має відповідати стандартам і рекомендаціям, прийнятним в рамках цієї угоди.

Координатор проектів ОБСЄ в Україні, починаючи з 2008 р., імплементує проекти, метою яких є вдосконалення юридичної освіти в Україні. Серед основних результатів уже реалізованих проектів варто відзначити розроблені навчальні модельні програми та підручники, які відповідають сучасним світовим освітнім тенденціям, з таких фундаментальних юридичних дисциплін, як кримінальне право і процес, конституційне право, права людини, адміністративне право та адміністративна юстиція, загальна теорія права; спільно з Міністерством освіти і науки України було розроблено концепцію щодо вдосконалення юридичної освіти в Україні; проведено комплексне дослідження

стану юридичної освіти і науки в Україні; також було розроблено й інституалізовано курс «Верховенство права» на базі Національного університету «Кієво-Могилянська академія».

У 2014 році Координатор проектів ОБСЄ в Україні планує проведення літніх шкіл, метою яких є апробація навчальних посібників, розроблених у 2012-2013 рр. Також спільно з Міністерством освіти і науки України запланована розробка державного стандарту юридичної освіти, а саме, напрацювання внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості вищої юридичної освіти.

Розкажіть, будь ласка, про діяльність Координатора проектів ОБСЄ в Україні в галузі поліпшення взаємодії органів державної влади з громадянами.

Ефективна взаємодія громадян з органами державної влади є важливим елементом розвитку правової держави. У зв'язку з цим Координатор проектів ОБСЄ в Україні підтримує проведення різного роду заходів як для громадян та громадських організацій, так і для державних службовців, з метою підвищення їх обізнаності про механізми ефективною взаємодії.

Зокрема, в 2010-2011 роках спільно з Міністерством юстиції України ми розробили спеціальну навчальну програму для держслужбовців – представників Міністерства юстиції України та його територіальних управлінь, які працюють в громадських приймальнях і займаються питаннями правової просвіти серед громадян.

Програма охоплювала питання комунікації з громадянами, особливості юридичного консультування та етичних аспектів діяльності громадських приймалень, які створені і діють у складі територіальних управлінь юстиції.

Програма включала в себе питання надання юридичної допомоги при оскарженні рішень, дій та бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб.

На основі розробленої програми було проведено низку тренінгів, для близько 400 держслужбовців з усіх областей України.

Також спільно з Державною реєстраційною службою Координатор проектів ОБСЄ в Україні працює над посиленням потенціалу громадянського суспільства в роботі з органами державної влади. Починаючи з 2010 року, ми активно реалізуємо проекти, спрямовані на поліпшення діалогу між громадськими організаціями та органами державної влади. Зокрема, проводимо тренінги з публічної звітності громадських організацій та інформаційні семінари з питань нових реєстраційних процедур. Загалом близько 1700 представників громадських організацій взяли участь у таких заходах.

Ми активно підтримуємо ініціативи з використання принципів «електронного уряду», які дозволяють не лише підвищити ефективність роботи органів влади, а й сприяють поліпшенню механізмів контролю роботи чиновників з боку громадян. Зокрема, в 2008-2013 рр. ми допомагали розробляти та впроваджувати елементи систем електронних послуг у Дніпропетровській, Вінницькій, Київській, Сумській, Чернівецькій та Одеській областях.

У сфері правосуддя Координатор проектів ОБСЄ в Україні імплементує проекти, спрямовані на ефективне гарантування забезпечення захисту прав людини та дотримання принципу верховенства права національними судами України. З метою поліпшення захисту прав людини в її взаємовідноси-

нах з органами державної влади спільно з судовими органами державної влади реалізує проекти у сфері адміністративної юстиції. Наш офіс проводить семінари для суддів з питань застосування Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод і практики Європейського суду з прав людини, а також зміцнює спроможність суддів у написанні якісних судових рішень.

Враховуючи важливість підвищення ефективності взаємодії та налагодження плідного діалогу між органами державної влади, громадянами та громадськими організаціями, Координатор проектів ОБСЄ в Україні готовий і надалі підтримувати цей напрям шляхом розробки та реалізації спільних проектів з Міністерством юстиції України.

*Бесіду вела
Леся Арнаутова*